

Frågan om en kurs i hunddressyr är en sådan fritidsaktivitet som undantas från ångerrätten (2 kap. 11 § första stycket 12 distansavtalslagen). Också fråga om avbeställning av påbörjad tjänst (analog tillämpning av 42 § konsumenttjänstlagen).

Beslut 2018-02-07; 2017-06733

VJ begärde återbetalning med 1 730 kr.

I sin anmälan till nämnden uppgav VJ följande. Den 10 april 2017 anmälde hon sig via internet till en hundkurs. Hon betalade 1 100 kr för kursen. Dessutom betalade hon 630 kr för medlemskap i Svenska Brukshund Klubben, eftersom detta var ett krav för att få gå kursen. Hon fick ingen information om ångerrätt från företaget. Den 12 april begärde hon att få ångra köpet av kursen och medlemskapet.

Företaget motsatte sig kravet.

I sitt svar till nämnden uppgav företaget följande. Den aktuella kursen omfattade åtta tillfällen à två timmar. Anmälan till kursen blir bindande i och med att betalningen sker. Kursavgiften kan endast betalas tillbaka mot uppvisande av intyg från läkare eller veterinär. Dessa villkor framgår av företagets hemsida. VJ blev alltså informerad om dessa villkor vid avtalets ingående.

Om en kursdeltagare fått förhinder brukar företaget försöka lösa det, men det förutsätter att företaget kan få in någon annan i deltagarens ställe och att detta sker omgående eftersom det är en sammanhängande kurs. VJ och hennes familj deltog på första kurstillfället. Kursen hölls av en instruktör som var inhyrd från ett externt företag och som företaget fick betala för. Det fanns dessutom personer som stod i kö för att gå kursen. Ingen av dessa personer kunde dock kallas in eftersom VJ aldrig hörde av sig till instruktören.

VJ tecknade också ett medlemskap i Svenska Brukshund Klubben. Medlemskapsavgiften kan inte återbetalas eftersom VJ fått det hon betalat för, dvs. ett medlemskap innefattande flera förmåner.

Allmänna reklamationsnämnden gjorde följande bedömning.

Har VJ ångerrätt?

Avtalet mellan parterna har träffats via internet. Därmed är lagen om distansavtal och avtal utanför affärslokaler (distansavtalslagen) tillämplig på avtalet. En konsument har enligt lagen rätt att frånträda (ångra) ett distansavtal om köp av en vara eller tjänst genom att lämna ett meddelande om detta till säljföretaget. Vid köp av en vara har konsumenten rätt att säga upp avtalet inom 14 dagar från leveransen av varan, medan motsvarande ångerfrist för köp av tjänst gäller från den dag då avtalet ingicks (2 kap. 10 och 12 §§ distansavtalslagen).

Ångerrätten gäller inte för avtal som avser kulturevenemang, idrottsevenemang eller någon annan liknande fritidsaktivitet om näringsidkaren ska tillhandahålla tjänsten på en bestämd

dag eller under en bestämd tidsperiod (2 kap. 11 § första stycket 12 distansavtalslagen). Eftersom det av utredningen i ärendet framgår att den aktuella kursen skulle hållas på vissa bestämda dagar under en bestämd tidsperiod har nämnden att ta ställning till om kursen kan anses utgöra en sådan fritidsaktivitet som omfattas av undantagsbestämmelsen.

Bestämmelserna i 2014 års distansavtalslag bygger på direktiv 2011/83/EU. Bestämmelsen i 2 kap. 11 § första stycket 12 motsvarar artikel 16 l) i direktivet. Det är dock inte fråga om någon ny bestämmelse, utan en liknande infördes i direktivet 1997/7/EG, som genomfördes i svensk rätt genom lagen (2000:274) om konsumentskydd vid distansavtal och hemförsäljningsavtal (se 7 § första stycket 4 i den lagen).

Enligt artikel 3.2 i 1997 års EG-direktiv skulle konsumenten sakna ångerrätt vid avtal om tillhandahållande av tjänster såsom inkvartering, transport, serviceverksamhet eller fritidsverksamhet, om tjänsten skulle tillhandahållas på en bestämd dag eller en bestämd tidsperiod.

Enligt skäl 49 i 2011 års EU-direktiv kan en ångerrätt vara olämplig på grund av varans eller tjänstens art bl.a. vid tjänster där ingåendet av avtal innebär att kapacitet reserveras som näringsidkaren kan få svårt att fylla om ångerrätt utövas. Detta sägs vara fallet t.ex. vid bokning av hotell och fritidshus samt vid kulturella evenemang och sportevenemang.

Artikel 16 i 2011 års direktiv anger att medlemsstaterna inte får tillåta ångerrätt vid tillhandahållande av logi för andra ändamål än permanent boende, varutransport, tjänster som avser biluthyrning, catering eller tjänster som avser fritidsverksamhet när det i avtalet anges att tjänsterna ska tillhandahållas en bestämd dag eller under en bestämd tidsperiod. Att medlemsstaterna ”inte får” medge ångerrätt i angivna fall kan inte anses vara ändrat genom artikel 25 om att direktivet är på visst sätt tvingande till konsumenternas förmån.

EU-domstolen har i en dom den 10 mars 2005 i målet C-336/03 uttalat att valet av begreppet ”fritidsverksamhet” (och alltså inte t.ex. ”fritidsevenemang”) innebär att lagstiftaren valt att från ångerrätten undanta alla fritidsaktiviteter oavsett omfattning, utom sådana avtal som inte ska verkställas ett visst datum eller under en viss period.

I proposition 1999/2000:89 avseende 2000 års distansavtalslag uttalas att begreppet fritidsaktivitet i artikel 3.2 EG-direktivet kan inbegripa olika kulturevenemang och idrotts-evenemang. Undantaget exemplifieras med distansavtal om köp av biljetter till operaföreställningar och fotbollsmatcher (s. 82). 2005 års distansavtalslag innebar ingen ändring i sak när det gällde undantagets omfattning och innebörd (prop. 2004/05:89 s. 128).

I proposition 2013/14: 15 avseende 2014 års distansavtalslag anges i författningskommentaren till 2 kap. 11 § punkt 12 distansavtalslagen (s. 90) att tjänster, som avser kulturevenemang och idrotts-evenemang eller någon annan liknande fritidsaktivitet, liksom tidigare undantas från ångerrätten. Som ett exempel på fritidsaktivitet anges att konsumenten utövar en sport.

Nämnden har i ett tidigare avgörande i ärende 2011-5317 i förstärkt sammansättning ansett att ordalydelsen av och syftet med undantagsbestämmelsen ger vid handen att undantaget gäller fritidsaktiviteter av viss omfattning, där avbokningar typiskt sett skulle kunna drabba näringsidkaren oproportionerligt hårt. Många gånger kan det röra sig om avtal där näringsidkaren har

ingått avtal med andra näringsidkare för att kunna fullgöra avtalet med konsumenten. Varje slags avtal om en fritidsaktivitet omfattas alltså inte av undantaget. Nämnden uttalade vidare att avgörande vid bedömningen borde vara omständigheter som evenemangets omfattning och storlek och, typiskt sett, de ekonomiska konsekvenserna för näringsidkaren av att konsumenten har möjlighet att ångra och avboka sitt deltagande. – Nämnden noterar nu att det var fråga om huruvida en förmedlare av en anmälan till New York Marathon skulle bli återbetalningsskyldig även om förmedlaren inte skulle ha möjlighet att återfå beloppet från arrangören; förmedlaren skulle därmed inte hamna i samma läge som om avtalet inte hade ingåtts med konsumenten utan drabbas av en förlust utöver det egna arbete som förmedlaren lagt ner i ärendet. En återbetalning skulle alltså drabba förmedlaren ovanligt hårt. Slutsatsen blev att anmälaren saknade ångerrätt.

Nämnden har vidare i ärende 2011-6203, likaledes i förstärkt sammansättning, rörande ett avtal om att köra sportbil upprepat de principiella avsnitten i 2011 års avgörande men kommit till slutsatsen att det avtalet inte var av sådant slag att det omfattades av undantaget från ångerrätten.

Marknadsdomstolen har behandlat ångerrätten vid en danskurs (2016:13). Domstolen uttalade att bestämmelsen i distansavtalslagen ska tillämpas på aktiviteter där utövande av en ångerrätt typiskt sett skulle drabba näringsidkaren ekonomiskt på ett sätt som inte står i proportion till betydelsen av ångerrätten för konsumenterna. Marknadsdomstolen fann därför att det i målet aktuella avtalet om danskurs inte omfattades av undantaget från ångerrätt.

Nämnden gör nu följande bedömning.

I EU-direktiven undantas alla tjänster avseende fritidsaktivitet. EU-domstolen har år 2005 tolkat undantaget så att det avser all fritidsaktivitet oavsett omfattning. Även om motivet till undantaget är att arrangören kan få svårt att fylla reserverad kapacitet om en konsument utövar ångerrätt, finns ingen sådan kvalificering med i artikel 3.2 år 1997 eller artikel 16 år 2011. Omnämmandet av sportevenemang i direktivens skäl utgör bara exempel.

Mot denna bakgrund framstår det som problematiskt att inskränka undantaget till fritidsaktiviteter där en ångerrätt typiskt sett skulle drabba näringsidkaren oproportionerligt hårt. Ett sådant undantag är inte heller lättillämpat, allra minst för konsumenter och konsumentvägledare, fastän det är fråga om massavtal som bör kunna lösas utanför domstol. Det skulle vara något enklare att ta fasta på ordet ”liknande” framför fritidsaktivitet i distansavtalslagen och bedöma om fritidsaktiviteten liknar ett kultur- eller idrottsevenemang. Den i detta ärende aktuella dressyrkursen liknar inte ett kultur- eller idrottsevenemang. Med en sådan tolkning av distansavtalslagen skulle ångerrätt föreligga i ärendet. Ett sådant resultat skulle inte strida mot utgången i nämndens avgörande 2012 (ett idrottsevenemang: ingen ångerrätt) eller mot utgången i Marknadsdomstolens dom 2016 (en danskurs som inte liknar ett kultur- eller idrottsevenemang: ångerrätt).

Begreppet ”liknande fritidsaktivitet” i distansavtalslagen har emellertid ingen motsvarighet i något EU-direktiv, och denna restriktion har såvitt känt inte införts av något annat EU-land. Den svenska lagen ska tolkas EU-konformt (se t.ex. EU-domstolens avgörande D-441/14,

AJOS, punkterna 29–37), särskilt som medlemsstaterna ”inte får” medge ångerrätt i de fall som anges artikel 16 i 2011 års direktiv. Eftersom en anmälan till en tidsbestämd konstresaliksom anmälan till ett tidsbestämt idrottsevenemang som åskådare eller med eget deltagande är undantagen från ångerrätt enligt såväl direktivet som distansavtalslagen, kan man fråga sig varför en anmälan till en tidsbestämd dressyrkurs, navigationskurs, fågelskådarskurs, snickerikurs eller yogakurs skulle vara möjlig att ångra. Konsumenten har ändå möjlighet att avbeställa tjänsten enligt 42 § konsumenttjänstlagen tills tjänsten har slutförts, så som den bestämmelsen kommit att tillämpas analogt av Högsta domstolen och ARN, varvid de ekonomiska effekterna i det enskilda fallet för näringsidkaren och konsumenten kan beaktas.

På grund av det anförda finner nämnden – trots ordet ”liknande” i distansavtalslagen – att alla avtal om tjänster avseende fritidsverksamhet som ska genomföras vid en viss tidpunkt eller tidsperiod är undantagna från ångerrätt (se också Anne Kutteneuler, Distansavtalslagen [1 november 2017, Zeteo], kommentaren till 2 kap. 11§).

VJ har därför inte haft rätt att ångra sitt deltagande i dressyrkursen.

Har VJ rätt att avbeställa kursen?

VJ:s begäran att få ångra avtalet kan även tolkas såsom en avbeställning av tjänsten. Nämnden har därför att ta ställning till om VJ har haft rätt att avbeställa kursen.

Av utredningen i ärendet framgår att det fanns information på företagets websida om att anmälan till kursen var bindande och att återbetalning av kursavgiften endast kunde göras mot uppvisande av intyg från läkare eller veterinär. Eftersom VJ inte har förnekat att hon varit införstådd med dessa villkor innan hon anmälde sig till kursen, får villkoren anses vara en del av parternas avtal.

Nämnden har i flera ärenden ansett att avtalsvillkor som hindrar avbeställning av olika slags kurser kan åsidosättas med stöd av 42 § konsumenttjänstlagen i enlighet med Högsta domstolens dom i rättsfallet NJA 2002 s. 644. Eftersom villkoret mellan parterna anger att företaget inte återlöser betald kurs, får villkoret anses strida mot bestämmelsen i 42 § i den tvingande konsumenttjänstlagen. Villkoret därför oskäligt enligt 36 § avtalslagen (jfr prop. 1984/85:110 s. 142). Det får till följd att rättsförhållandet ska avvecklas på det sätt som anges i 42 § konsumenttjänstlagen.

VJ har alltså haft rätt att avbeställa tjänsten, vilket innebär att hon inte är skyldig att betala kursavgiften redan på grund av sitt åtagande. Hon kan däremot vara skyldig att i viss utsträckning ersätta företagets skada.

Enligt 42 § konsumenttjänstlagen är konsumenten inte skyldig att utge någon ersättning alls, om konsumentens syfte med tjänsten har blivit förfelat på grund av att föremålet för tjänsten har skadats eller gått förlorat utan att detta har berott på försummelse på konsumentens sida, eller om konsumenten har hindrats att dra nytta av tjänsten till följd av författningsföreskrifter, myndighetsbeslut eller andra liknande omständigheter utanför konsumentens kontroll. Nämnden konstaterar att VJ inte har åberopat något skäl för sin avbeställning som faller under detta generella undantag från ersättningskyldighet.

Under sådana förhållanden har företaget rätt till ersättning för den del av tjänsten som företaget redan har utfört. Det är ostridigt att VJ deltagit på första kurstillfället. Kursen kostade 1 100 kr och innehöll åtta kurstillfällen. Företaget har därmed rätt till ersättning med ett belopp som motsvarar priset för ett kurstillfälle, dvs. 138 kr.

Företaget har vidare rätt till ersättning för arbete som måste utföras trots avbeställningen. Företaget har dock inte påstått att något sådant arbete varit aktuellt.

Slutligen har företaget rätt till ersättning för förluster till följd av kostnader för den återstående delen av tjänsten samt ersättning för förluster i övrigt på grund av att näringsidkaren har underlåtit att ta på sig annat arbete eller på annat sätt har inrättat sig efter uppdraget. Företaget har inte påstått att det haft särskilda kostnader för VJ för de återstående kurstillfällena. Däremot har det uppgett att det fanns personer som stod i kö för kursen. Det är emellertid inte visat att det var omöjligt att sätta in en reserv från och med det andra kurstillfället mot betalning av 7/8 av kursavgiften. Företaget har därför inte heller rätt till ersättning för förlust i övrigt.

Nämndens bedömning i fråga om medlemskapsavgiften

När det gäller medlemskapet i Svenska Brukshund Klubben får företaget anses ha handlat som fullmäktig i Svenska Brukshund Klubbens namn. Avtalet om medlemskap har då ingåtts mellan VJ och Svenska Brukshund Klubben, och företaget ansvarar enligt 10 och 25 §§ avtalslagen inte för dess fullgörande. Av detta följer att företaget inte heller svarar för återbäring av medlemsavgiften om VJ ångrar sig. Bestämmelsen i 2 kap. 16 § distansavtalslagen är inte tillämplig, eftersom VJ inte har haft ångerrätt.

Kravet mot företaget ska därför avslås i denna del.